

**Egy újság, amit nem írnak, de
mondanak; ...újság, amit nem
naponként vagy hetenként
adnak ki, hanem óráról órára -
folyton, reggeltől estig...**



Puskás Tivadar

Pest, 1844. 09. 17. – Budapest, 1893. 03. 16.



Puskás Ferenc

Pest, 1848. 03. 30. – Budapest, 1884. 03. 22.

Életében meghatározó esemény volt az 1876-os philadelphiai világkiállítás, annak is a telefontalálattal kapcsolatos bemutatója, ahol Alexander Graham Bell bemutatta új találmányát a telefont.

Ezt követően a korszak nagy feltalálójához vezetett az útja Thomas Alva Edisonhoz, akinek Menlo parki laboratóriumában közel 1 évig dolgozott.

1878-ban Edison engedélyével mint az Európai Edison Telefontársaság megbízottja Párizsba költözik és fáradhatatlan tevékenységének eredményeként a telefon hálózat kiépítését irányította, és 1879. június 26-án üzembe helyezik a Párizsi telefonközpontot. Már itt felvetődik benne a gondolat a telefon további lehetőségének kihasználására.

Elfoglaltsága miatt a Budapesti telefonhálózat megvalósulását öccsére Ferencre bízta. Puskás Ferenc a Budapesti telefonhálózati engedély kérelmét 1879 július 28-án adta be a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztériumba ahová akkor az ez irányú ügyek tartoztak. A hosszú várakozás eredményeként báró Kemény Gábor földművelés-, ipar és kereskedelemügyi miniszter 1880. évi május hó 20-án kelt 4767. sz. rendeletével Puskás Ferencnek 20 évre kizárólagos jogot adott arra, hogy Budapest főváros és Újpest község területén távbeszélő összeköttetések építhessen. Az engedély az ország egyéb városainak távbeszélő hálózataira szintén elsőbbségi jogot biztosított.

Az engedély birtokában hozzálátott az előfizetők gyűjtéséhez és a hálózat építéséhez és sok-sok akadály leküzdését követően 1881. május 1-én 25 bekapcsolt előfizetővel megnyílt a Fürdő utcai telefonközpont.

A telefon népszerűsítésére a Pesti Hírlap újságon keresztül hirdetést adott fel. Puskás Ferenc a Pesti Hírlap szerkesztőségének hálás és odaadó munkájáért az 1882. január 29-én a Vigadóban megtartott sajtóbáljára bevezettette a Nemzeti Színház előadását, a bátyja által akkor feltalált és Párizsban már kipróbált telefonhírmondó útján.

Puskás Ferenc korai halálával (1884) Puskás Tivadar feladta a Párizsi munkáját és hazaköltözött, hogy tovább vigye a Budapesti telefonhálózat kiépítésének ügyét.

A hálózatépítés igen költséges volta miatt az ügy nehezen haladt, melynek kapcsán a már benne felrejlő lehetőségeket figyelembevéve 1887-ben Baross Gábor államosította a Budapesti telefonhálózatot, melyet 30 évre Puskás Tivadarnak adott bérbe. A bérleti szerződésre Puskás Tivadar vállalatot létesített, melynek neve „Budapesti Telefonhálózat, Puskás Tivadar és Társai” néven került be a történelembe.

Sajnos a telefonhálózat építése nem haladt olyan ütemben, mint ahogy az az Európai fővárosokban megvalósult, Puskás Tivadart ez aggasztotta és eladta a cégben lévő részvényeit és teljes anyagi erejével a „Telefonhírmondó” megvalósításán kezdett el dolgozni.

Az engedély kérelmet 1892-ben adta be Budapesten kívül Németországban, Angliában, az Egyesült Államokban, Kanadában, Mexikóban és Ausztráliában. A tényleges bejegyzés csak Mexikóban és Ausztráliában történt meg.

A Telefonhírmondónak önálló vezetékhálózata az induláskor nem volt, azt a telefonon keresztül lehetett kérni. Puskás Tivadar elgondolás az volt, hogy önálló vezetékhálózatot épít, melynek részbeni kiépítése elkezdődött, melynek első központja a Magyar utca 6. száma alatt volt.

A tényleges műsoradás 1893. február 15-én indult el, négy szerkesztővel és mintegy száz munkatárssal. Egy külön terem arra szolgált, hogy telefon útján érintkezzen a szerkesztőség a külvilággal. Kilenc telefon állt a tudósítók és a gyorsírók rendelkezésére. Az engedély még nem született meg, így mint egy „kalózkodás” üzemelt a hálózat.

Puskás Tivadar március 16-án váratlanul elhalálozott. Az engedélyt fivére Puskás Albert kérte a nevére átíratni. Az engedélyt bizonyos feltételekkel megkapta, mely számára nem volt elfogadható ezért gondolkodási időt kért.

**A Telefonhírmondóra Részvénytársaságot alapított, melybe neves embereket hívott meg, és bizonyos módosításokat kért.
A módosításokat az engedélyező nem fogadta el.**

Puskás Albert az eddigi álláspontját megváltoztatta és a Telefonhírmondó szabadalmi tulajdonjogával együtt Popper István budapesti lakos mérnöknek adta el és kérte az engedély átruházását Popper Istvánra.

Popper az engedélyt végül is elfogadta az általa kért kisebb módosítások megadásával, így az engedélyt 1894. szeptember 26.-án az engedély kiadásra került.

A Telefonhírmondó Lukács Béla kereskedelmi miniszter ideiglenes szóbeli engedélyezése alapján működött 1893. február 15 napjától.

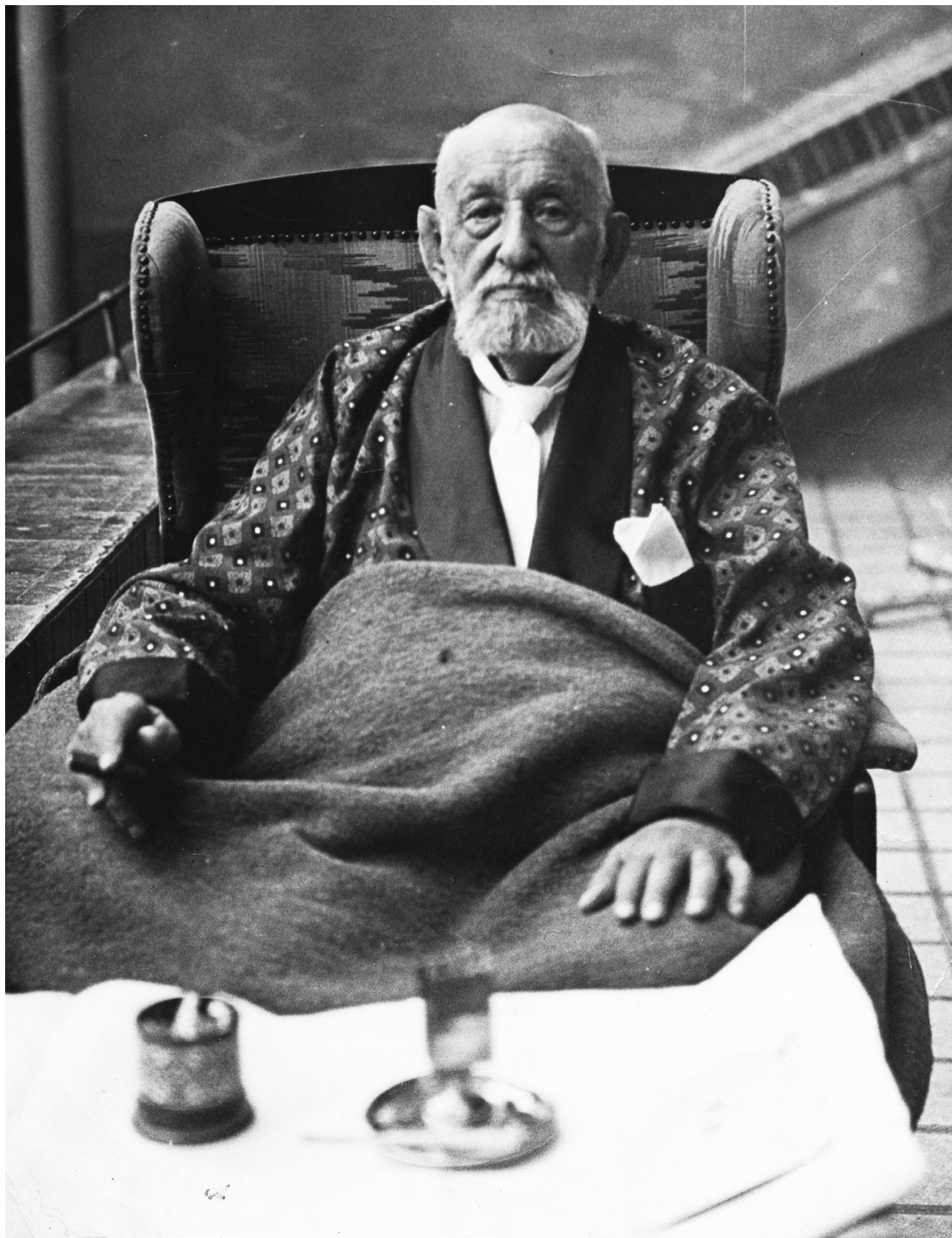
Popper István a vállalatot 1894. október hó 29-én részvénytársasággá alakította át és a szabadalmi jogot, valamint az átvett berendezéseket a Telefonhírmondó Részvénytársaságra átruházta.

A Telefonhírmondó Szvetics Emil mérnök kiváló munkájának eredményeként az előfizetők száma rohamosan emelkedett. A központ a Magyar utcából az Erzsébet körútra, majd a Rákóczi út 22. szám alá költözött.

Törvényi szabályozás csak az írott sajtóra volt. Az állam és a társadalmi rend érdekeinek kellő biztosítása céljából azonban az engedélyes köteles felelős üzletvezetőt alkalmazni, aki az egész üzemért felel. A Telefonhírmondóban közlendő híreket előre le kell írni s azokat a felelős üzletvezető és a bemondó aláírni volt köteles.

Ezeket az aláírt lapokat a budapesti kir. Ügyészséghez, a budapesti rendőrség főkapitányához a vállalat naponta háromszor az érdekelt minisztériumhoz pedig a híreket leadását követő napon beküldeni volt köteles.

Joga volt a kereskedelmi miniszternek felügyelet és ellenőrzés gyakorlása céljából a vállalathoz napibiztost kirendelni. Úgyszintén joga volt a rendőr főkapitánynak a vállalat működését bármikor ellenőrizni.



Popper István mérnök a Telefonhírmondó tulajdonosa, aki Puskás Tivadar váratlan halála után továbbfejlesztette a telefonhírmondót



Szvetics Emil elektromérnök, a Telefon Hírmondó műszaki igazgatója, vállalkozó

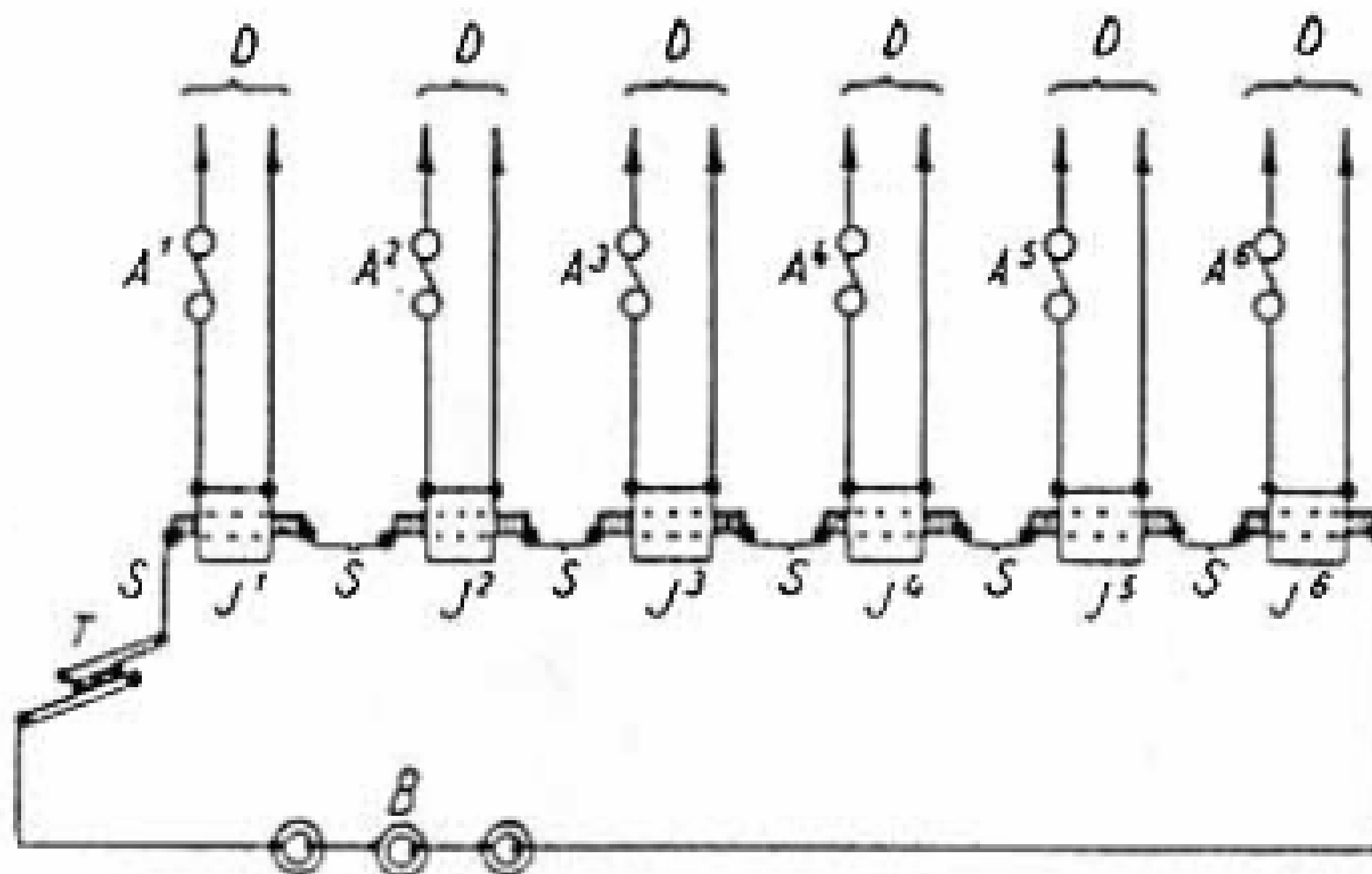
132 évvel ezelőtt 1893. február 15-én szólalt meg először 60 előfizetővel a Telefonhírmondó.

„Üdvözöljük Budapest lakosságát. Üdvözöljük olyan szokatlan módon, amely páratlan az egész világon. Üdvözöljük az első várost, amelyből a telefonhírmondó az egész világon győzedelmes útjára indult.”

Az előfizetők indukciós tekercsen keresztül kapcsolódnak a vezetékek hálózatra

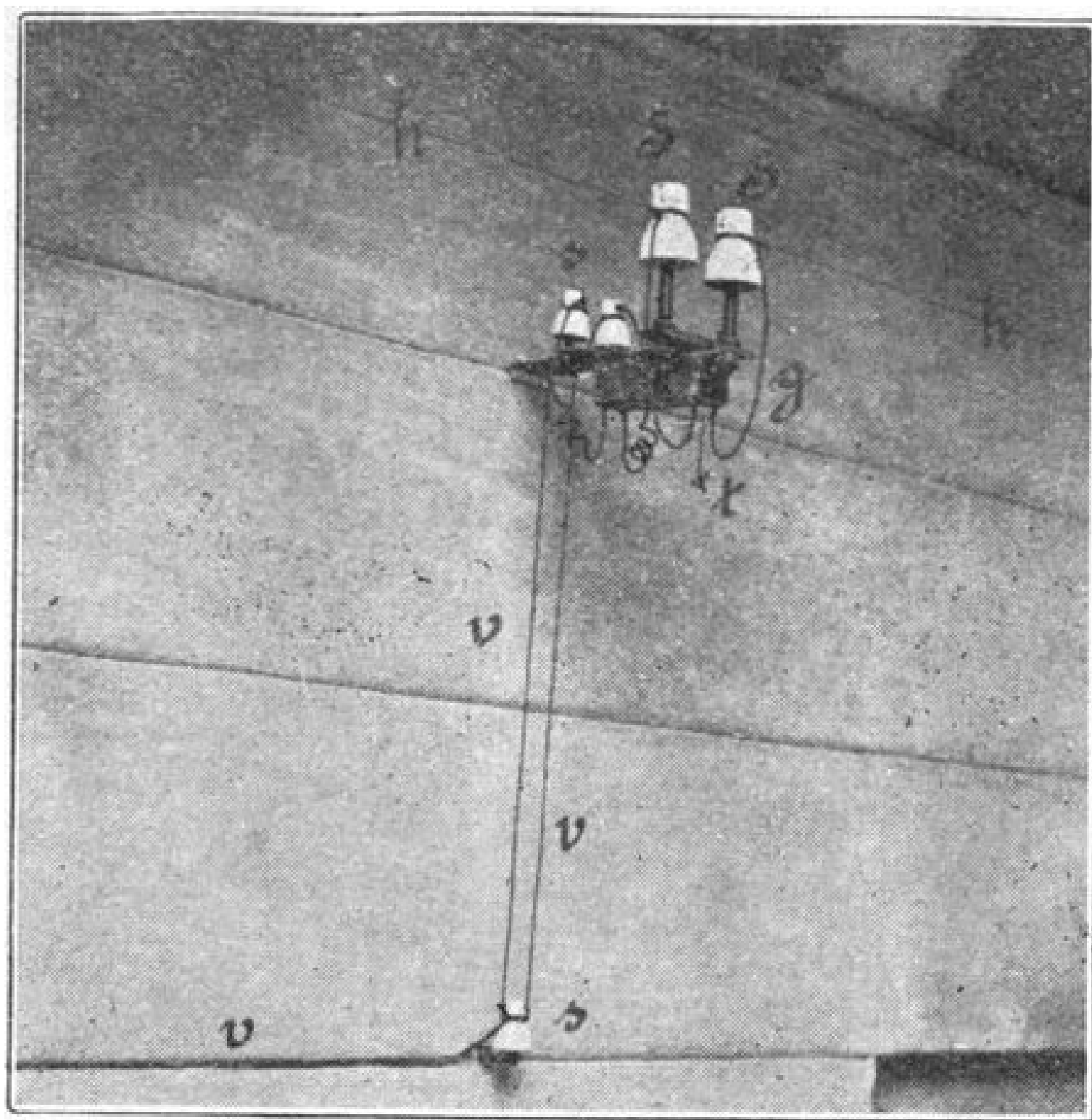
B = telep, T = hangfogó (mikrofon), J = indukciós tekercs,
 A = jelzótárcsa, D = előszűrői állomás, $S-S$ = primer áramkör

2. ábra. Az első telefonhírmondó elvi kapcsolása kétvezetékes rendszerrel

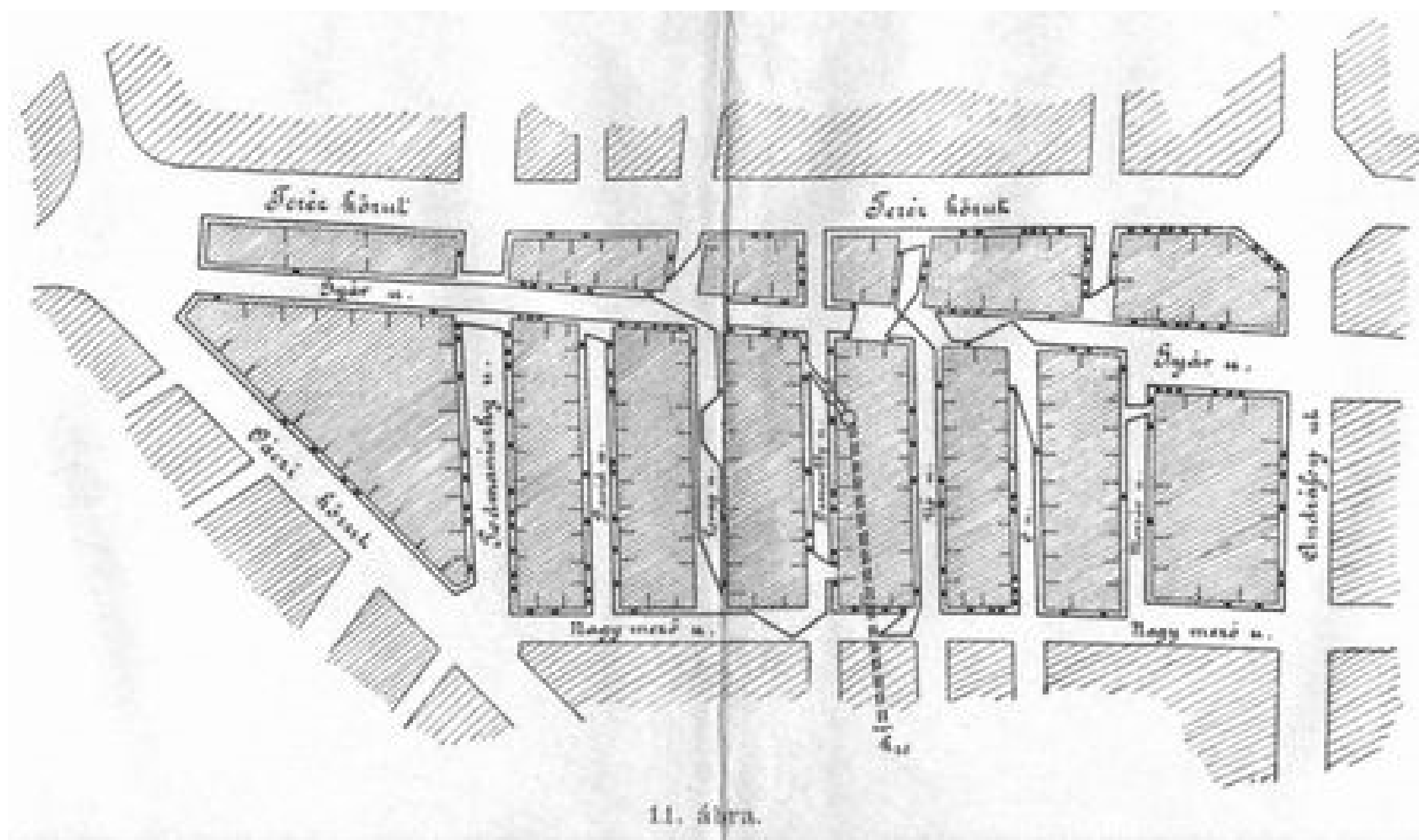


B = telep, T = hangfogó (mikrofon), J = indukciós tekercs,
 A = jelzótárcsa, D = előfizetői állomás, $S-S$ = primer áramkör

A Telefonhírmondó vezetékes hálózatának előfizetői csatlakozás technikai megoldása

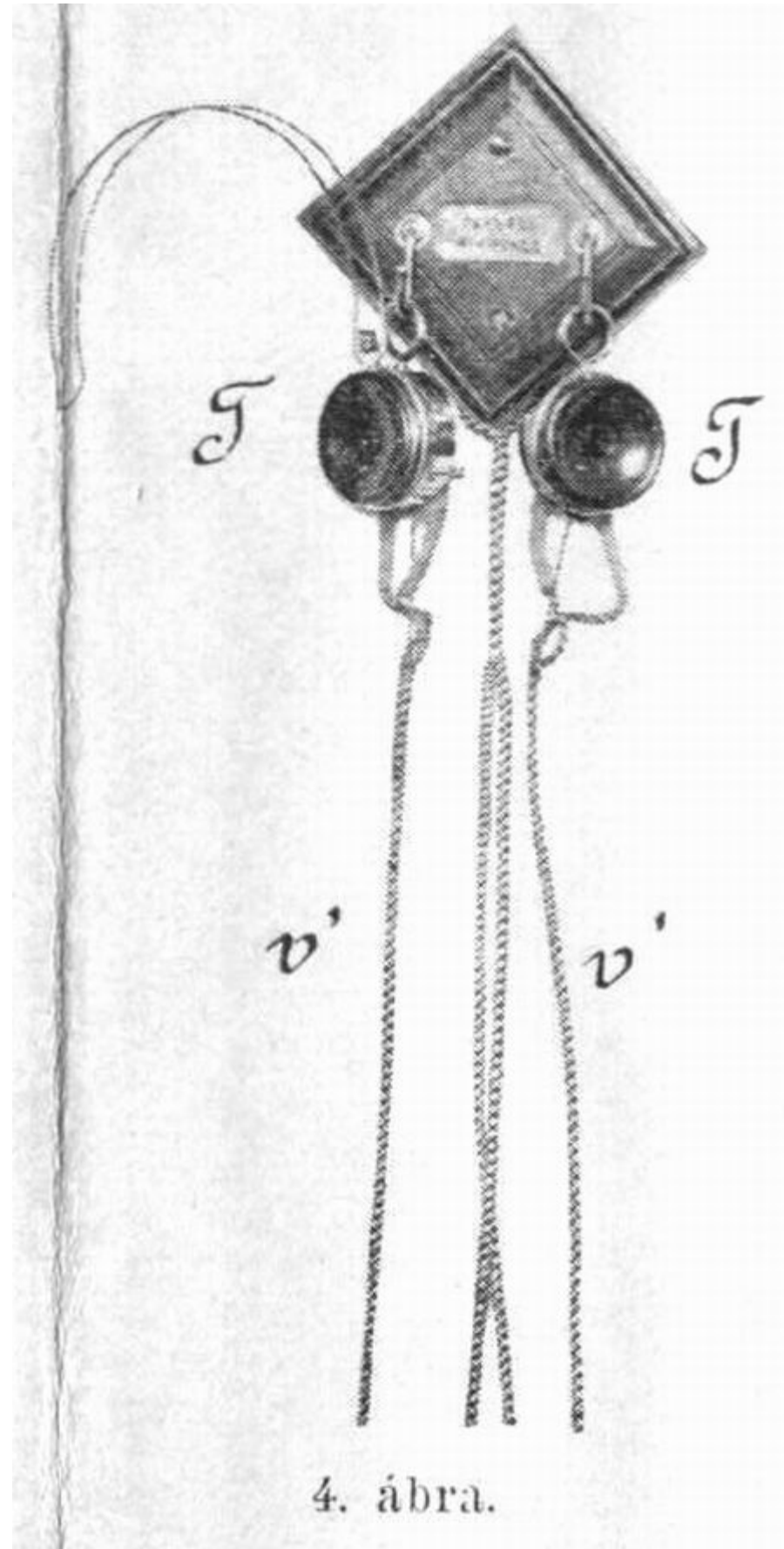


3. ábra.





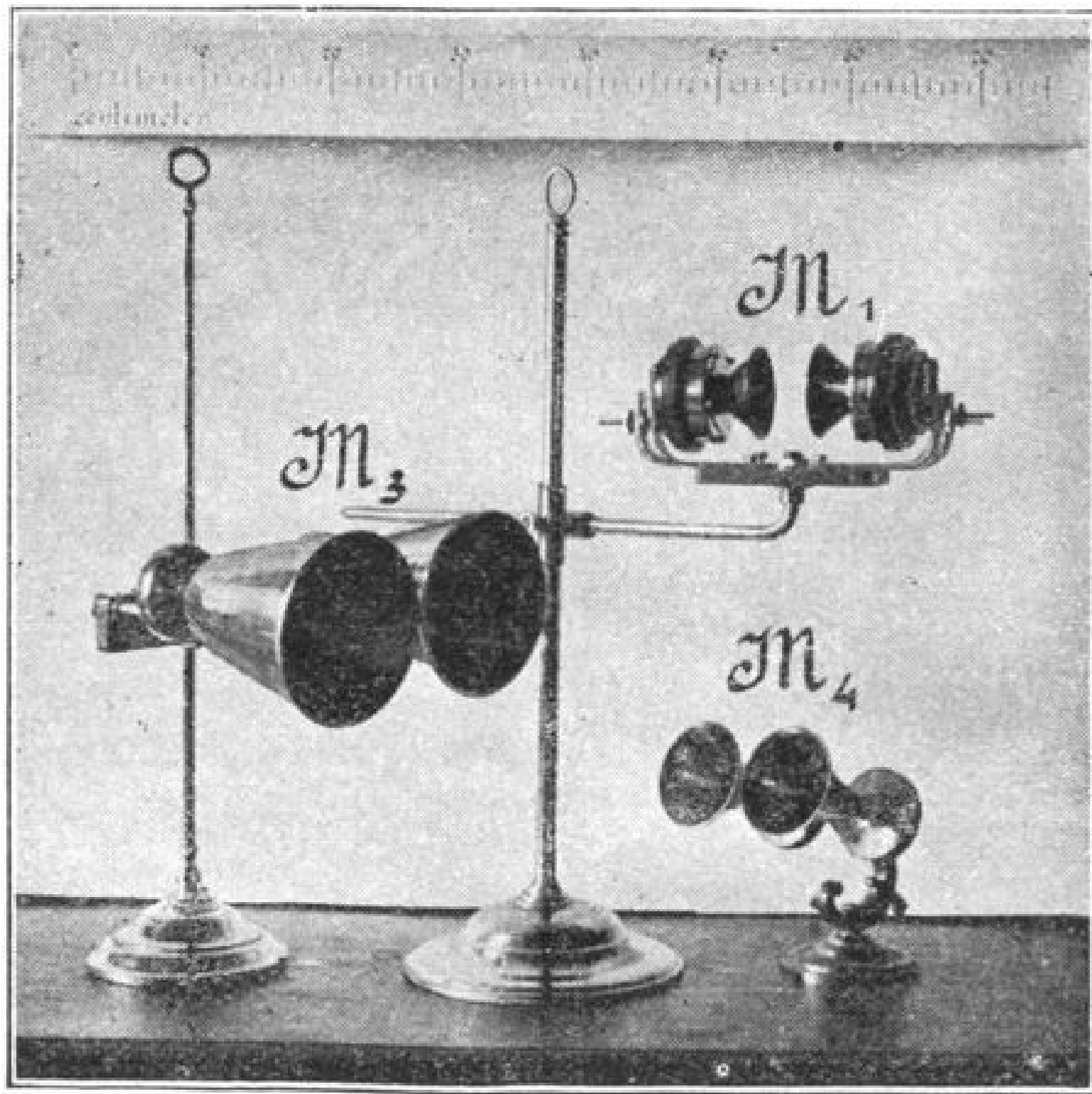
A Telefonhírmondó előfizetői panelje



A Telefonhírmondó előfizetői hallgatója

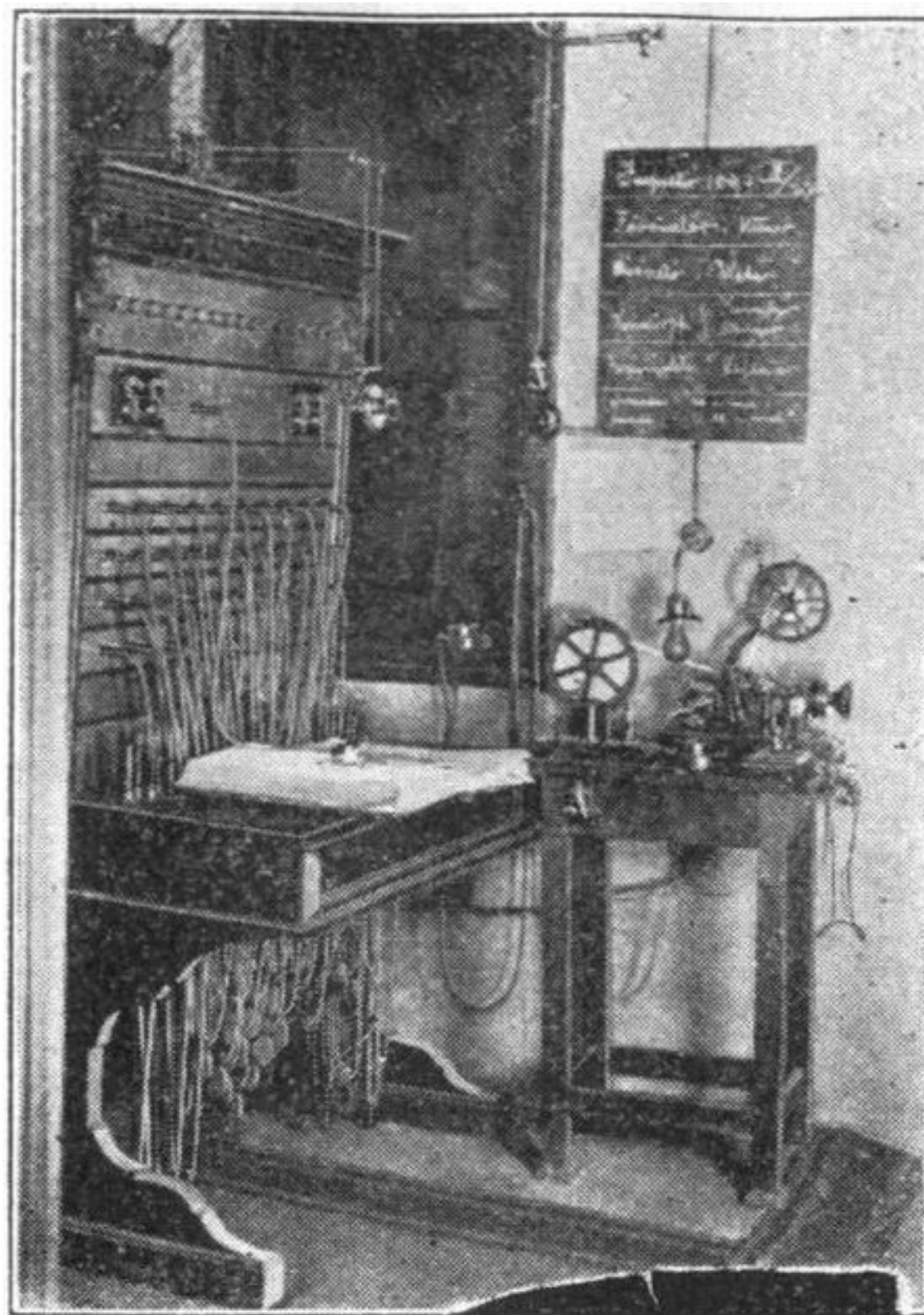


A Telefonhírmondó stúdió berendezése, mikrofonok kialakítása



6. ábra.

A Telefonhírmondó stúdió telefon központja, távíró berendezéssel



8. ábra.

A Telefonhírmondó napi programja 1897 évben

1897-ben így nézett ki a napi program:

- 10:00–10:30 Tőzsdejelentés.
- 10:30–11:00 Hírlapszemle, érdekesebb hírek, táviratok.
- 11:00–11:15 Tőzsdejelentés.
- 11:15–11:30 Helyi és színházi hírek, sport.
- 11:30–11:45 Tőzsdejelentés.
- 11:45–12:00 Országgyűlési hírek.
- 12:00–12:30 Udvari, politikai, katonai hírek.
- 12:30–13:30 Tőzsdejelentés.
- 13:30–14:00 Ismétlés az eddig olvasott érdekes hírekből.
- 14:00–14:30 Törvényhatósági hírek, táviratok.
- 14:30–15:00 Helyi hírek.
- 15:00–15:15 Tőzsdejelentés.
- 15:15–15:30 Érdekesebb tárcák felolvasása.
- 15:30–16:00 Pontos idő, időjárás, törvényszéki vegyes hírek.
- 16:00–16:30 Tőzsdejelentés.
- 16:30–17:00 Bécsi lapok hírei, pénzügyi és gazdasági hírek.
- 17:00–17:30 Színház, sport, művészet, divat, irodalmi műsorok, helyi hírek.
- 17:30–18:30 Az angol, francia és olasz nyelv rendszeres előadása és tanítása:
 - 17:30–18:00 Angol nyelv = hétfőn, szerdán, pénteken.
 - 18:00–18:30 Francia nyelv = hétfőn, szerdán, pénteken.
 - 18:00–18:30 Olasz nyelv = kedden, csütörtökön, szombaton.
- 17:00–18:00 Minden csütörtökön gyermekdelután.
- 19:00-tól Időnként operaközvetítés.

**Az 1897 évben megrendezett centenáriumi kiállítás telefonhírmondó pavilonja.
Ferencz József császár is meglátogatta és kipróbálta.
Külön erre az alkalomra készült arany fejhallgató a Postamúzeumban van kiállítva**



A Telefonhírmondó statisztikai adatai

A kiépített vezetékek hossza az alábbiak szerint alakult:

év	km
1893	69
1894	115
1895	271
1896	508
1897	644

Az előfizetők száma a következőképpen alakult:

év	fő
1893	500
1895	4915
1900	6437
1930	8868

A Rádió rohamos elterjedésével folyamatosan csökkent az előfizetők száma.

A Telefonhírmondó vezetékszere a második világháború alatt Budapest ostromában oly mértékben megrongálódott, hogy annak helyreállítására nem volt lehetőség a vezetékek hiánya miatt.

Az előfizetői (magán) vevőkészülékeket leszerelték, ezután csak közületek és kórházak tartottak fenn vonalakat.

**Amagyar Rádió magánvállalkozásként a Magyar
Telefonhírmondó és Rádió Rt. részeként kezdte meg
működését.**

**A második világháború után a rádiót Magyar Központi
Híradó Rt. részeként államosították.**

**1957-től a Magyar Rádió és Televízió (MRT) részeként
működött**

**1974-től önálló szervezetként magyar Rádió néven
működött.**

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

Füzér Ferenc

okl. építőmérnök

Ipartörténeti kutató

A Postamúzeum Távíró-történeti kiállítás időszaki meghívott tárlatvezetője

MAX-TEL7 Kft.

1141 Budapest, Fogarasi út 75.

Maxtel7.kft@outlook.com

Hálózatépítők Segélyező és Hagyományőrző Egyesülete

Vecsés, Kellner dr. u. 24/b, I. em. 17.

hshe@hshe.hu